

Anti-pestprotocol De Berkenschutse

Vastgesteld in MR d.d. 31-01-2018

Inleiding

Dit is het anti-pestprotocol van De Berkenschutse. Enerzijds bevat het richtlijnen bij geconstateerd pestgedrag, anderzijds staan er ook voorwaarden en activiteiten in die pesten kunnen voorkomen.

Dit anti-pestprotocol maakt onderdeel uit van het protocol 'Een veilig schoolklimaat op De Berkenschutse'. Uitgangspunt van het protocol veilig klimaat en ook van dit anti-pestprotocol is het voorkomen van grensoverschrijdend gedrag. Deze preventieve kant wordt op De Berkenschutse vormgegeven door de implementatie en borging van pbs (positive behavior support). Zie verder hoofdstuk 3 van het protocol 'Een veilig schoolklimaat op De Berkenschutse'.

Naast het grote belang van preventie is uit onderzoek gebleken, dat alles wat we willen doen voor onze leerlingen valt of staat bij de signalering en/of melding van pestgedrag. En die signalering en melding schieten nog te vaak tekort, zodat de leerling met zijn probleem alleen blijft staan. Dit protocol is erop gericht om alle volwassenen (het schoolpersoneel en de ouders) en liefst ook jongeren op de hoogte te brengen, van wat de school doet om een zo veilig mogelijk schoolklimaat te scheppen. Het heeft als belangrijkste doel om het vertrouwen van allen te winnen op een gebied waar nog te vaak wantrouwen overheerst. De acties die we ondernemen zijn niet statisch.

Op De Berkenschutse is een anti-pest coördinator aanwezig.

Wat verstaan we onder pesten?

Pesten wordt in de literatuur omschreven als een 'subtype van agressie':

"Pesten is gewelddadig handelen door systematische machtsmisbruik, waarbij een leerling herhaaldelijk en gedurende een langere tijd blootgesteld wordt aan negatieve handelingen van één of meer andere leerlingen".

Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend. Bij pesten is de macht ongelijk verdeeld: "De gepeste leerling mag niet voor zichzelf opkomen noch verweren, doet hij dit wel, dan kan dat reden voor de pester zijn het slachtoffer nog harder aan te pakken". Er is sprake van pesten als een leerling:

- doelwit wordt van anderen;
- systematisch wordt geïntimideerd, aangevallen, sociaal geïsoleerd of vernederende taken moet verrichten;
- de gepeste persoon in een fysiek en /of sociaal zwakkere positie wordt gedrukt of moeite heeft zichzelf te verdedigen;
- herhaaldelijk wordt blootgesteld aan het gedrag;
- gedurende langere tijd wordt blootgesteld aan het gedrag.

Pesten kan zeer ernstige emotionele gevolgen voor zowel de pestende als de gepeste leerling hebben. Pesten kan een oorzaak zijn voor gedragsproblematiek.

Pesten is een veel voorkomend probleem op scholen. Echter bij adolescenten met speciale onderwijsbehoeften is de prevalentie van pesten hoger. Bijvoorbeeld bij chronisch zieke leerlingen of leerlingen met leerproblemen. Of bij leerlingen met ADHD en/of Autisme Spectrum Stoornissen (ASS).

Pestgedrag speelt zich vaak in het verborgene af, zodat het moeilijk is om er grip op te krijgen. Dit kan zijn op plekken waar moeilijk toezicht te houden is en vooral ook via het internet of mobiele telefoons (cyberpesten).

Pesten signaleren

Het is allereerst van belang dat pesten vroegtijdig wordt gesignaleerd. Pestgedrag dat vroegtijdig wordt gesignaleerd kan ervoor zorgen dat het gedrag direct wordt aangepakt. Om als groepsleerkracht, mentor nader inzicht te verwerven in pestgedrag in de groep, zijn in bijlage I en II van dit anti-pest protocol vragenlijsten voor leerlingen opgenomen; hierin staan alle signalen benoemd. Deze lijsten kunnen anoniem onder de leerlingen worden afgenomen. Deze lijsten zijn niet voor alle leerlingen van De Berkenschutse bruikbaar.

Het anti-pestprotocol

Pesten is een onacceptabele manier van gewelddadig gedrag en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. Naast preventieve maatregelen en vroegtijdige signalering moeten we bij pesten direct maatregelen nemen. Het anti-pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordiging van de school en de ouders waarin is vastgelegd dat we pestgedrag op school niet accepteren en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaan aanpakken.

De Vijfsporenaanpak

In het 'Nationaal onderwijsprotocol tegen pesten' is het toepassen van de Vijfsporenaanpak', een effectieve manier om pesten aan te pakken, één van de uitgangspunten. Ook op De Berkenschutse is deze Vijfsporenaanpak uitgangspunt van het anti-pest beleid.

De aanpak is gericht op:

- *De algemene verantwoordelijkheid van de school*
  1. De school zorgt dat de medewerkers voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten.
  2. Het aanbieden van concrete aanpakmogelijkheden aan medewerkers.
  3. De school werkt aan een goed beleid en hanteert 'Het Stappenplan bij Pesten', zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is.
- *Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt*
  1. Het probleem wordt serieus genomen.
  2. Er wordt uitgezocht wat er precies is gebeurd. Hiervoor zijn instrumenten beschikbaar, zoals het ABC-formulier.
  3. Er wordt overlegd en advies gegeven over mogelijke oplossingen.
- *Het bieden van steun aan de pester*
  - Het confronteren van de jongere met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester.
  - De achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen, bijvoorbeeld middels pedagogische gesprekstechnieken en het ABC-formulier.
  - Er wordt overlegd en advies gegeven over mogelijke oplossingen.
- *Het betrekken van de middengroep bij het probleem*
  - De groepsleerkracht, mentor bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin.
  - Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie.
  - De groepsleerkracht, mentor maakt groep-specifieke afspraken en legt de afspraken vast in een pestcontract (bijlage I van dit anti-pest protocol) dat door iedere leerling wordt ondertekend.
- *Het bieden van steun aan de ouders*

Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen. De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken. De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind. De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners. De ouders van leerlingen die gepest worden, hebben er soms moeite mee, dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school; het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerder te voelen. Daar kan begeleiding of een training aan bijdragen.

Preventieve maatregelen

Binnen De Berkenschutse wordt preventief gewerkt met PBS; zie protocol "een veilig klimaat op De Berkenschutse".

Bijlagen anti-pest protocol

Bijlage I Leidraad gesprek gepeste leerling, tevens te gebruiken als anonieme vragenlijst voor de leerlingen

Word jij gepest op school? Daarover gaan de volgende vragen.

Hoe vaak word jij op school gepest?

Kruis 1 antwoord aan:

- Ieder lesuur
- Iedere dag
- Iedere week
- (bijna) nooit

Hoe word jij meestal gepest?

Kruis 1 antwoord aan:

- verbaal/mondeling
- psychologisch
- fysiek
- digitaal

Op welke manieren word jij gepest?

Kruis hieronder alles aan wat op jou van toepassing is:

- mij doodzwijgen
- mij niet bij mijn naam noemen maar een bijnaam gebruiken
- zogenaamd 'leuke opmerkingen' over mij maken
- mij uitschelden
- mij steeds de schuld geven, ook als ik niets heb gedaan
- opmerkingen over mijn kleding
- beledigende opmerkingen maken
- mij expres negeren
- mij overslaan bij het uitdelen van snoep of uitnodigingen tijdens verjaardagen
- mij laten geloven dat ik dom of lelijk ben
- mij laten geloven dat ik 'mislukt' ben en beter niet geboren had kunnen worden
- mij isoleren van de rest van de groep
- mij niet kiezen waardoor ik steeds over blijf (tijdens gym, pauzes of opdrachten)
- stiekem briefjes doorgeven over mij
- geen werkafspraken met mij maken zodat ik niet weet wat ik moet doen
- mij fysiek of seksueel mishandelen
- bij herhaling mijn lichaam of kleding aanraken of tegen de stoel tikken
- mij buiten school opwachten, slaan of schoppen
- mij op weg van en naar school achterna rijden
- mij bewust de verkeerde kant uitsturen
- mij als slaaf behandelen
- mijn bezittingen (tas, lunch, boeken, fiets, kleding) aanraken of afpakken
- cadeaus eisen of geld afpersen
- jennen
- mij SMS berichten sturen, al dan niet met nummerherkenning
- mij belachelijk maken in chat-rooms
- berichten op social media versturen met dreigementen of privé informatie over mij
- privé opnames van mij via GSM op YouTube zetten

Word je alleen gepest buiten de lesuren (tijdens leswisselingen, op de gang, tijdens pauzes, voor en na school)?

Kruis 1 antwoord aan:

- ja
- nee

Word je ook gepest waar de groepsleerkracht, docent of mentor bij is?

Kruis 1 antwoord aan:

- ja
- nee

In welke klas/groep zit de leerling of zitten de leerlingen die jou pesten?

Kruis 1 antwoord aan:

- in mijn klas/groep
- in een hogere klas/groep
- in een lagere klas/groep
- in verschillende klassen/groepen

Door hoeveel leerlingen word je gepest?

Kruis 1 antwoord aan:

- meestal door 1 leerling
- door een groep van 2-3 leerlingen
- door een groep van 4-9 leerlingen
- door een groep van meer dan 9 leerlingen
- door verschillende leerlingen of groepen leerlingen

Weten je ouders dat je wordt gepest?

Kruis 1 antwoord aan:

- ja, ik heb het verteld
- ja, ze weten het van school
- nee, ik praat er niet over

Weet je groepsleerkracht, mentor en/of de docenten dat je wordt gepest?

Kruis 1 antwoord aan:

- ja, ik heb het verteld
- ja, ze hebben het zelf gezien
- ja, medeleerlingen hebben het verteld
- nee, ik praat er niet over

Bespreek bij signalering samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:

- Hoe communiceert de leerling met anderen?
- Welke lichaamstaal speelt een rol?
- Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij/zij deze kenbaar aan anderen?
- Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?

Bijlage II

Leidraad gesprek leerling die pest/ meeloopt, tevens te gebruiken als anonieme vragenlijst voor de leerlingen

Pest jij andere kinderen op school of doe je mee met pesten? Daarover gaan de volgende vragen.

Hoe vaak pest jij op school of doe je mee met het pesten van een of meer andere kinderen?

Kruis 1 antwoord aan:

- Ieder lesuur
- Iedere dag
- Iedere week
- Iedere maand
- (bijna) nooit

Kruis hieronder alles aan waarmee jij een of meer kinderen pest:

Kruis hieronder alles aan wat jij doet:

- doodzwijgen
- niet bij de naam noemen maar een bijnaam gebruiken
- zogenaamd 'leuke opmerkingen' maken
- uitschelden
- de ander steeds de schuld geven, ook als het niet waar is
- opmerkingen maken over de kleding
- beledigende opmerkingen maken
- expres negeren
- overslaan bij het uitdelen van snoep of uitnodigingen tijdens verjaardagen
- laten geloven dat ze dom of lelijk zijn
- laten geloven dat ze 'mislukt' zijn en beter niet geboren hadden kunnen worden
- isoleren van de rest van de groep
- niet kiezen waardoor ze steeds over blijven (tijdens gym, pauzes of opdrachten)
- stiekem briefjes doorgeven
- geen werkafspraken maken zodat ze niet weten wat ze moeten doen
- fysiek of seksueel mishandelen
- bij herhaling lichaam of kleding aanraken of tegen de stoel tikken
- buiten school opwachten, slaan of schoppen
- op weg van en naar school achterna rijden
- bewust de verkeerde kant uitsturen
- als slaaf behandelen
- bezittingen (tas, lunch, boeken, fiets, kleding) aanraken of afpakken
- cadeaus eisen of geld afpersen
- jennen
- social media berichten sturen, al dan niet met nummerherkenning
- belachelijk maken in chat-rooms
- social media berichten sturen met dreigementen of privé informatie
- privé opnames via social media, YouTube zetten

Pest je alleen buiten de lesuren (tijdens leswisselingen, op de gang, tijdens pauzes, voor en na school)?

Kruis 1 antwoord aan:

- ja
- nee

Pest je ook waar de groepsleerkracht, docent of mentor bij is?

Kruis 1 antwoord aan:

- ja
- nee

De volgende vragen gaan over wat er op jouw school gedaan wordt tegen pesten.

Zitten er bij jou in de klas/groep leerlingen die vaak gepest worden?

Kruis 1 antwoord aan:

- ja, 1 leerling wordt gepest
- ja, meer leerlingen worden gepest
- nee

Als je ziet dat iemand gepest wordt, wat doe je dan meestal?

Kruis 1 antwoord aan:

- ik doe net of ik het niet zie en ga door met wat ik aan het doen ben
- ik sta erbij, kijk ernaar en vind het wel grappig om te zien
- ik vertel het aan de pleinwacht, groepsleerkracht, docent of mentor
- ik ga mee helpen met pesten
- ik probeer om het pesten te stoppen door de pester aan te spreken op zijn gedrag
- ik zou willen dat het stopt maar ik durf niet te klikken of de pester aan te spreken

Als er gepest wordt gaan andere kinderen dan de gepeste leerling helpen?

Kruis 1 antwoord aan:

- (bijna) nooit
- soms
- meestal
- altijd

Als er gepest wordt gaan volwassenen (pleinwachten, docenten, mentoren of andere medewerkers) dan de gepeste leerling helpen?

Kruis 1 antwoord aan:

- (bijna) nooit
- soms
- meestal
- altijd

Hebben jullie dit schooljaar in de klas regels of afspraken gemaakt over pesten?

Kruis 1 antwoord aan:

- ja
- nee
- weet ik niet

Is er een anti-pestprotocol bij jou op school?

Kruis 1 antwoord aan:

- ja
- nee
- weet ik niet

Bij signalering volgt een gesprek, het doel hiervan is drieledig:

- de leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan
- Achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen
- Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde. Confronteren is probleemgericht en richt zich op gedrag wat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht, bijvoorbeeld: "je hebt cola in de tas van Piet laten lopen. Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste bent!" Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met bekritisieren.

Relatiegericht. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie, bijvoorbeeld: "Ik vind dat je heel erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt." Zeg nooit: "Je bent heel gemeen." Je wilt duidelijk verder met de jongere. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een waardeloos mens is.

Specifiek blijven. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen.

Veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Achterliggende oorzaken

Nadat het probleem benoemd is, richt jij je op het waarom. Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat reageer je af op die ander? Etc.